

Κάθε πέντε χρόνια περίπου ο νομπελίστας Τούρκος συγγραφέας Ορχάν Παμούκ κυκλοφορεί ένα νέο μυθιστόρημα που φωτίζει από μια άλλη, διαφορετική γωνία τη χώρα του. Μιλάει πάντα για την ιστορία και την πολιτική της Τουρκίας μέσα από τα μάτια πολλών ανθρώπων. Ετσι και στις «Νύχτες πανούκλας», το τελευταίο βιβλίο του που κυκλοφόρησε μέσα στο καλοκαίρι από τις εκδόσεις Πατάκη σε μετάφραση της Στέλλας Βρεττού, δεν απογοητεύει το μεγάλο κοινό του. Σε ένα ογκώδες μυθιστόρημα -περίπου εννιακοσίων σελίδων- περιγράφει μια «μελανή» περίοδο, την άνοιξη του 19οι, στο φανταστικό νησί Μίνγκερ που βρίσκεται ανάμεσα στην Κρήτη και την Κύπρο. Η πανούκλα έχει ληλητήσει τα πάντα και οι άνθρωποι προσπαθούν να νικήσουν την αρρώστια αλλά και τις βαθιά ριζωμένες εθνικιστικές προκαταλήψεις.

Οι «Νύχτες πανούκλας» κυκλοφόρησαν στην Τουρκία τον Μάρτιο του 2021 και τον Νοέμβριο του ίδιου χρόνου ασκήθηκε δίωξη στον συγγραφέα από το καθεστώς Ερντογάν με την κατηγορία της προσβολής του συμβόλου της τουρκικής σημαίας και του Κεμάλ Ατατούρκ.

Γιατί όμως θίχτηκαν τόσο οι τουρκικές αρχές; Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Βρισκόμαστε λοιπόν στο 19οι, ο Αμπντουλχαμίτ Β΄ βρίσκεται στον θρόνο ήδη είκοσι πέντε χρόνια και, παρά τις μεγάλες εδαφικές απώλειες και τη χρεοκοπία της αυτοκρατορίας, η βασιλεία του είναι σταθερή αλλά η παράνοια του γίνεται αχαλίνωτη. Όταν μαθαίνει ότι η επικίνδυνη πανούκλα έπληξε το Μίνγκερ, στέλνει τον αφοσιωμένο του αρχιεπιθεωρητή υγείας Μπονκόφσκι πασά, σε μια προσπάθεια να ρίξει φως στο θέμα. Σύντομα το σώμα του χημικού θα βρεθεί σε ένα δρομάκι. Είναι μια τυχαία τραγική δολοφονία ή είναι αντίποινα για την πανούκλα, πράξη ενός κατοίκου του νησιού; Την υπόθεση ως άλλος Σέρλοκ Χολμς αναλαμβάνει να λύσει ο νεαρός γιατρός Νουρί.

Ο Νουρί σίγουρα όμως δεν είναι Σέρλοκ Χολμς και οι αρχές της τουρκικής αυτοκρατορίας σε τίποτα δεν μοιάζουν με τις βρετανικές αρχές. Η κατάσταση ξεφεύγει και η πανούκλα εξαπλώνεται. Μουσουλμάνοι και χριστιανοί, πιστεύοντας πως ο θεός θα τους σώσει, δεν υπακούν στις απαγορεύσεις.

Οι κοινωνίες στις επιδημίες

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΠΕΪΟΓΛΟΥ

ΟΡΧΑΝ ΠΑΜΟΥΚ
Νύχτες πανούκλας
Μετάφραση: Στέλλα Βρεττού
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

i Το νέο βιβλίο του Ορχάν Παμούκ κυκλοφόρησε πρόσφατα και προβληματίζει ως σχόλιο στον καιρό της πανδημίας

Και, ναι, είναι αδύνατο ο σημερινός αναγνώστης να μη χαμογελάσει πικρά μετά την πρόσφατη εμπειρία μας με τον κορονοϊό. Ούτε να μη θυμηθούμε την περίφημη «Πανούκλα» του Καμί και τα καμώματα του ιερέα Πανελού, όπου εκτός από την πεποίθησή του πως ο θεός μάς δοκιμάζει και οι δίκαιοι θα σωθούν φλερτάρει και με τον ολοκληρωτισμό. Καθώς λοιπόν η πανούκλα σαρώνει το νησί, οι θεωρίες συνωμοσίας δίνουν και παίρνουν. Φονταμενταλιστές και κερδοσκοποί ληστεύουν, βιάζονται, εκβιάζουν, δολοφονούν. Ο Παμούκ «χειρίζεται» εφευρετικά τους πάντες κρατώντας αμείωτο το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Φτιάχνει έναν ολόκληρο κόσμο για κάθε ήρωα, τον μελετά με το μικροσκόπιό του και μας δίνει ένα παραδοσιακά ωραίο -σχεδόν αστυνομικό- χορταστικό μυθιστόρημα.

Πώς όμως εμπλέκεται ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ; Λόγιοι της «σύγχρονης» Τουρκίας θεωρούν ότι ένας από τους κύριους χαρακτήρες του μυθιστορηματός, ο Κολαγάσι Καμίλ, έχει το ίδιο αρχικό με τον Κεμάλ στο μικρό του όνομα και η ιστορία του, όπως λέγεται στο μυθιστόρημα, μοιάζει με τη ζωή του Ατατούρκ. Θεωρώ πως πρόθεση του συγγραφέα ήταν η αποδοκιμασία της πολιτικής και της τυραννίας του σουλτάνου. Το σίγουρο είναι πάντως πως για ακόμη μια φορά ο Παμούκ μάς δίνει ένα ατόφιο μυθιστόρημα με σπουδαία λογοτεχνικά χαρακτηριστικά που δικαίως τους έχουν δώσει μια θέση ανάμεσα στους καλύτερους συγγραφείς του κόσμου μας.